

ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ МОЛОДІ В ІТАЛІЇ ТА УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ

Жукова Т.С., к.ю.н., доцент

Класичний приватний університет

Стаття присвячена дослідженням в галузі кримінології, а саме злочинності неповнолітніх та молоді в Україні та Італії. Автор пропонує розглянути позитивний досвід Італії для розробки програм запобігання злочинності молоді. Наводить програму протидії злочинам в Італії. Також розкриваються кримінологічні аспекти злочинності молоді, розроблена багатофакторна модель прогнозування кількості злочинів, скоєних молоддю.

Ключові слова: злочинність молоді, неповнолітні, стратегія, профілактика злочинності.

Жукова Т.С. ВОПРОСЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ПРЕСТУПНОСТИ МОЛОДЕЖИ В ИТАЛИИ И УКРАИНЕ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ СТРЕМЛЕНИЙ УКРАИНЫ / Классический приватный университет, Украина

Статья посвящена исследованиям в области криминологии, а именно преступности несовершеннолетних и молодежи в Украине и Италии. Автор предлагает использовать положительный опыт Италии для разработки программ борьбы с преступностью молодежи. Показаны криминологические аспекты преступности молодежи, разработана многофакторная модель прогнозирования количества преступлений, совершенных молодежью.

Ключевые слова: Преступность молодежи, несовершеннолетние, стратегия, профилактика преступности.

Zhukova T.S. THE QUESTIONS OF YOUTH CRIME IN ITALY AND UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROINTEGRATION ASPIRATION OF UKRAINE / Classic private university, Ukraine

The current study aims to examine the dependence of crimes committed by minors, juveniles and youth. The article is devoted to the investigation in the field of criminology, namely the problems of juvenile and youth crimes in Ukraine and Italy. The author suggests to use the positive experience of Italy for the development of actual programs for preventing crimes of minors. The factors, which determine their delinquency, are revealed in order to develop effective measure of prevention and counteraction.

The European doctrine of fight against crime is a history of long and difficult path to a conscious treatment with the persons who committed a crime. It's the way to gradual abandonment from punishment, search of ways for reasonable measures against threats of criminal. The ability of Ukraine to develop an effective policy for counteracting the negative effects of crime, especially among young people, is the criterion of maturity of society. Nowadays according to the investigations of scientists and criminologists to the modern world is facing common problems and their solution is the only possible way to interact and cooperate with other countries in Europe. Every civilized society associates the long-term prospects of its development with young generation. The growth of the juvenile delinquency, the crime of youth, its internationalization became one of the major social problems all over the world. The importance of these problems is considered as the basic one for international cooperation.

The key element of the successful European integration for Ukraine is to achieve a certain level of harmonization of Ukrainian legislation with European Union's legal norms. The convergence of the Ukrainian legislation with modern European legal system will ensure the development of political, social and cultural activities of citizens of Ukraine. Nowadays it's very important to consider domestic and foreign experience for improving regulation of activity in this field. Therefore, comparative criminological investigation of youth crime, theories of preventive measures and counteraction is very actual.

Ukraine dreams both of improving its international cooperation with European countries and about the European integration processes as a whole, because the principles of international law should match common interests of all states.

It is the necessity of generalization and analysis of legislation and other legal acts regulating the legal and institutional frameworks to prevent crime of youth in Ukraine and Italy.

For qualitative comparative research the most similar rate of youth's age in Ukraine and Italy, namely, from 16 to 21 years was considered. Work includes criminological characteristics of youth crime, analysis of the causes, conditions and factors that determine crime, the features of youth crime in Ukraine and Italy.

These tendencies application of positive experience to prevent youth crime in Italy and Ukraine are shown.

It is necessary to apply different pattern of restorative justice practices are critically analysed: mediation, family group conferencing and peacemaking circles. A particular attention will be drawn on legal and ideological difficulties connected to the application of these models in European countries, differently from the North American (and Australian) experiences where they have broader applications. Furthermore, some ideological assumptions regarding restorative justice philosophy and its social implication are discussed. The restorative shaming theory sets on the theoretical front of theories labelling and it takes possession of certain release and de-jurisdiction instances typical of peacemaking movements, to which justice is a concept

adjusted and shaped at a communitarian level (community or neighborhood justice), de-formalized (informal justice), managed by the parties (author, victim and community), through techniques of reintegration and absorption of the deviant action among the actors and through the imposition of restorative sanctions, that don't have either an affective nor a therapeutic content, but that, instead, consist of procedures of communitarian taking care of that particular conflict, of that problematic situation among author, victim and social context.

More than a century has passed since crime prevention has started considering the youth crime as a meaningful aspect. From the United States prevention of juvenile delinquency has bounced to the United Kingdom, to Canada and recently also to many European countries.

Knowledge in this field is however totally unstructured. Interesting investigations have been carried out in many cities, evaluations have been tried in few cases, some essays have attempted to give a theoretical background, reports and articles have tried to spread what had been learned, but there is no doubt that the field of minors crime prevention suffers badly of lack of systematic thinking. This is a serious drawback to the progress of this type of preventive action.

The real situation in socially deprived neighborhoods probably differs markedly from the theoretical conception and needs to be investigated through more systematic studies. In Italy, while some research has examined specific phenomena of youth violence (e.g. school bullying and sports violence) that have aroused public concern, very few studies have dealt with youth gangs.

The growing social alarm in front of the global threat of minors crime has caused the European Union to adopt measures on this problem. This paper will describe the information technologies to prevent crimes of juveniles.

The phenomena of resiliency explains the fact that some children who are subjected to adversity, and depravity in their environment manage to thrive. They appear capable of dealing with difficulties and pressure, coping with every day challenges and bouncing back from disappointments, adversity.

Urban safety is a so much debated problem that, since ten years, local institutions started to face with the necessity to develop new plans for prevention juvenile delinquency. Local governments start to test and try to find new intervenes for risk's reduction and criminal behavior's prevention. Urban safety is an important question; always under observation by the media, real and immediate safety perception determine a shared social alarm beside the effective crime's impact.

Urban social context is a breeding ground where we can "feel" people's safety perception that because, more than other places, our towns are territorial frames where we live, we work, we spent time and energy and sometimes we socialized. In a world, in our towns, fears and scares, every days we are fighting against, and our contradiction become far and wide.

The criminal code of Italy about youth crime (Diritto Minorile), accepted in 2005, reflects the substantial changes in life of society. In Italy purposeful work on prevention of crime at the state level is has been performed from the beginning of 80th. In this paper a few models in conception of criminal justice of country are analyzed. As it is considered that the minor are engaged in criminal activity, foremost, it is the result of the negative influencing of adult criminals, and also their criminological environment.

For effective influence on criminality it is necessary to point effort at the search of primary causes and to for influence on them. Nowadays there are the following models: the model of control (or prohibitions) of criminality prevails in Italy – (il modello dell controllo oh proibizione della criminalita).

This model is directed on defence of law and order in society from crimes, arrest of suspected, judicial trial and punishment of guilty detection. It is known in practice other European countries.

There are three levels of preventions of crime minor described in Italian legal literature: primary prevention (la primario prevenzione); second prevention (la secondario prevenzione); the third warning (la terzario prevenzione).

Analysing the different opinion of criminologies, we come to conclusion, that this three-level model is mainly supported by most Italian scientists.

Key words: Youth, minors, juvenile delinquency, prevention of crimes, fight against crimes.

Європейська доктрина протидії злочинності – це історія довгого та складного шляху людства до осмисленого, гуманного ставлення до особи, яка вчинила злочин, поступової відмови від відплатної мети, пошуку напрямів розумної організації запобіжних заходів від криміногенних загроз. Спроможність держави в сучасних умовах виробити ефективну політику протидії негативним наслідкам злочинності, особливо серед молоді, є критерієм зрілості суспільства. На думку вчених-кримінологів, перед сучасним світом постають спільні проблеми, вирішення яких можливе лише за умови співробітництва всіх держав. Кожне цивілізоване суспільство пов'язує довгострокові перспективи свого розвитку з молодим поколінням, а тому молодь є найважливішим об'єктом політики держави. Зростання молодіжної злочинності та її інтернаціоналізація перетворили боротьбу з нею на одну з головних соціальних проблем і визначили її пріоритетним напрямом міжнародного співробітництва.

Ключовим елементом успішної євроінтеграції України є досягнення певного рівня узгодженості українського законодавства з правовими нормами ЄС. Зближення законодавства України з європейським забезпечить її політичний, соціальний, культурний розвиток. Серед пріоритетних завдань протидії злочинності молоді передбачається вдосконалення законодавчого регулювання цієї діяльності з урахуванням вітчизняного й зарубіжного досвіду. Саме тому порівняльно-кримінологічні дослідження, зокрема, стану молодіжної злочинності, теорій детермінантності, досвіду протидії, є актуальними.

Проблему протиправної поведінки неповнолітніх та молоді протягом останніх років досить інтенсивно досліджували як українські науковці, так і зарубіжні. Зокрема, цим питанням присвячено праці таких учених, як: Ю.М. Антонян, О.М. Бандурка, В.М. Бурдін, В.В. Голіна, І.М. Даньшин, С.Ф. Денисов, О.М. Джужа, С.М. Іншаков, О.Г. Кальман, Т.О. Кальченко, О.М. Костенко, М.С. Крутер, Н.Ф. Кузнєцова, О.М. Литвак, Г.М. Мінковський, Н.М. Пісоцька, Н.С. Юзікова, Н.В. Яницька та інші.

Істотні зміни економічних, політичних та інших соціальних умов у нашому суспільстві, що позначилися на стані молодіжної злочинності, змушують правову науку знову звертатися до проблеми запобігання злочинам серед молоді. Незважаючи на увагу науковців до багатьох аспектів проблеми злочинності серед молоді, чимало питань потребують подальшої розробки, зокрема, з урахуванням зарубіжного досвіду, до якого зверталися українські вчені: А.М. Бойко, Н.А. Зелінська, Є.Ю. Полянський, А.В. Савченко, О.Ю. Шостко, С.С. Яценко та ін. Вони розглядали в основному досвід таких країн, як: Польща, Російська Федерація, Франція, США. Водночас практично невивченим залишається позитивний досвід протидії злочинності серед молоді в Італії, у зв'язку із чим на особливу увагу заслуговують дослідження праць таких відомих італійських учених, як: Т. Бандіні, А. Верде, У. Гатті, Л. Делпіно, Ф. Корнелутті, М. Маруго, А. Местіц, П. Нуволоне, Г. Палаццо, Ф. Склафані, Е. Феррі, Л. Формадзо, А. Франчині, Дж. Ф'яндака та інші.

Аналіз вивчення проблеми в науковій літературі показує, що українськими юристами, кримінологами, педагогами, соціологами та психологами в останні десять років частіше досліджувались питання, пов'язані з аналізом причин протиправної поведінки неповнолітніх та вивченням середовища, негативні чинники якого можуть спричинити антигромадські вчинки з боку неповнолітніх.

Узагальнюючи аналіз розробленості проблеми, можна сказати, що подальшого дослідження потребують питання, пов'язані з аналізом причин злочинної поведінки молоді, вивченням мікросередовища, негативні чинники якого можуть спричинити правопорушення та злочини серед молоді, а також профілактикою злочинів, зокрема, розробка ефективних методів та програм запобігання злочинності молоді з використанням позитивного досвіду Італії.

Мета даної роботи – розглянути кримінально-правові засади протидії злочинності молоді та основні причини злочинів, що скоюються особами молодіжного віку, а також проаналізувати стан злочинності та програми попередження злочинності молоді в Україні та Італії.

Ознайомити юридичну громадськість, відповідні державні і недержавні структури України з досвідом попередження злочинності молоді для урахування позитивного досвіду Італії.

На VII Конгресі ООН з попередження злочинності і поводження з правопорушниками (1985 р., Мілан, Італія) було прийнято цілий пакет документів з цих питань, зокрема, Керівні принципи у галузі попередження злочинності та кримінального правосуддя у контексті розвитку і нового міжнародного економічного порядку [1]. Так, у "Міланському плані дій" державам рекомендовано "приділяти неослаблену увагу вдосконаленню систем кримінального правосуддя в цілях укріплення їх здатності реагувати на зміни суспільних умов і потреб" (п.5) [2, 51-52].

На основі нормативно-правових актів українського права, узагальнення оцінок кримінологів України та Італії, проаналізовано стан злочинності в обох країнах, зроблено висновки щодо підвищення ефективності протидії злочинності.

На думку вчених-криміналістів, перед сучасним світом постають спільні проблеми і питання, вирішення яких можливе лише за умови співробітництва з іншими державами Європи. Зростання і інтернаціоналізація злочинності перетворили боротьбу з нею в одну із головних соціальних проблем і визначили її пріоритетним напрямком міжнародного співробітництва [3, 3-4; 4, 200; 5, 21-33; 6, 4; 7, 154].

У даний час порівняно-кримінологічні дослідження одержали в світі і в Україні статус самостійного наукового напрямку, мають свій предмет дослідження: стан злочинності, кримінологічні теорії причин злочинної поведінки молоді і досвід боротьби із молодіжною злочинністю за кордоном.

Зараз виникає загальна потреба в розширенні порівняльно-правових досліджень, враховуючи, що Україна прилучається до активного міжнародного співробітництва і європейських інтеграційних процесів, і це сприятиме ізольованості вітчизняного процесу від вивчення такої проблеми в Європі та світі в цілому.

У багатьох зарубіжних країнах і в першу чергу в Італії, важливу роль у проведенні молодіжної політики в галузі запобігання делінквентності відіграє ювенальна юстиція. Як державна і загальносоціальна інституція, ювенальна юстиція Італії є системою нормативно-правових актів, державних і недержавних установ, спрямованих на захист прав дитини, ресоціалізацію неповнолітніх правопорушників, профілактику делінквентної та девіантної поведінки молоді.

Італійська модель є автономною системою ювенальної юстиції, як і у Франції, на відміну від альтернативної системи в Шотландії. У динаміці розвитку Італії, злочинність неповнолітніх і молоді є дуже небезпечною тенденцією, тому жителі країни занепокоєні асоціальною поведінкою молоді, також, як і українці.

При аналізі сучасних тенденцій злочинності молоді в Італії доведено, що вони не є чимось унікальним, тому що вони характерні для злочинності молодих людей в більшій частині Європейських країн. Серед якісних характеристик їх злочинності соціологи та кримінологи Італії відзначають зростання насильницьких злочинів і злочинів, пов'язаних з наркотиками, а також злочинів, здійснених мігрантами і жінками.

Відмінності між італійськими та українськими запобіжними заходами полягають в тому, що перші є лояльнішими по відношенню до неповнолітнього злочинця. Українські запобіжні засоби використовують попереднє ув'язнення до неповнолітніх (44%), тоді як в Італії використовують переважно заходи лояльного характеру, зокрема, домашній арешт (35%) [8].

Італійське кримінальне законодавство дотримується так званої дуалістичної системи реалізації кримінальної відповідальності, а саме: застосування покарання або заходів безпеки, або того й іншого разом. КК Італії не містить поняття покарання. Під покаранням розуміється «санкція за здійснення злочину, призначення якої покладається законом на судові органи відповідно до італійського кримінального процесу».

КК не регламентує також мети покарання, а метою кримінальної репресії оголошена загальна і спеціальна превенція. Ст.27 Конституції передбачено, що покарання не можуть полягати в заходах, противних відчуттю гуманності, і повинні бути направлені на перевиховання осудженого [9, ст.27].

При усуненні умов та причин соціально негативної поведінки кримінально активної частини молоді запобіжні заходи включають у себе; проведення групових та індивідуальних профілактичних бесід із різними контингентами молоді в навчально-виховних закладах; рейдову перевірку умов виховання молодих людей, що виховуються в неблагополучних сім'ях; надання консультативної допомоги молодим людям, що перебувають у скрутних умовах; надання соціальної допомоги через відповідні центри тощо.

У сучасних умовах у більшості держав світу в руслі кримінальної політики застосовується модель обмеженої кримінальної превенції молодих людей, які вперше притягаються до кримінальної відповідальності, у рамках існуючої системи ювенальної юстиції щодо осіб молодіжного віку.

Що стосується поняття "злочинність", то його еквівалентом в італійському законодавстві, а також в кримінологічній літературі є термін "делінквентність" (*delinquenza minorile*). В Італії розрізняють два види делінквентної, тобто злочинної поведінки. Так, делінквент – це "неповнолітній, який скоїв незаконний вчинок або осуджений за серйозну провину". Відповідний закон (*Diritto Minorile*), визначає делінквентність як порушення законів Італії особою, молодшою 18 років, яке вважалося б злочином у разі здійснення такого дорослою особою [10, 101].

Саме поняття «запобігання злочинності», на думку італійського кримінолога Дж. Брунелло охоплює будь-яку дію, направлену на зниження реального рівня злочинності, а також страху перед злочинністю в населення. Такі заходи не обмежуються тільки зусиллями системи кримінальної юстиції, а включають діяльність як громадських, так і приватних організацій. Оскільки існує велика кількість криміногенних чинників, то, відповідно, є і чимала доля концептуальних підходів до запобігання злочинності [11, 98].

Характерними особливостями сучасної італійської моделі протидії злочинності молоді є:

- дослідження особистості молодого злочинця й розробка програм щодо запобігання злочинності, що чітко взаємопов'язані. Щоб ефективно впливати на злочинність, слід спрямувати зусилля на пошуки її першопричин і впливати на них, відвертаючи протиправність подальшої поведінки. У зв'язку із цим підкреслено значення засобів досягнення успіху в суспільстві, таких як освіта, професійне навчання. Основним підходом до осіб, які вчинили злочини, вважається соціальне лікування, а не покарання порушника, тому робляться спроби максимального вилучення цих осіб з юрисдикції кримінальної юстиції. На всій території Італії проводяться консультації за різними соціальними напрямками молодих осіб, які перебувають у конфлікті із законом, їх педагогічне та психологічне лікування й надання їм допомоги; їх залучають до різних реабілітаційних програм, таких, як програма-модель реабілітації (*il rinnovamento*). Курс на підтримку та впровадження цих програм-моделей вважається найбільш перспективним, оскільки саме молоді люди залучаються до злочинної діяльності, перш за все, унаслідок негативного впливу дорослих злочинців, а також навколишнього криміногенного оточення, що підсилює їх неадаптованість до життя в суспільстві, а дія програм спрямована на подолання таких негативних явищ;
- встановлення судового контролю за поведінкою правопорушників, який розглядається як ефективний засіб запобігання злочинності. Сам факт використання цієї форми превенції злочинів спеціалізованими "судами у справах молоді" (ювенальними судами) не викликає заперечень, більше того, деякі елементи подібної практики можуть бути використані і в Україні в діяльності судів у справах молоді, питання про створення яких активно обговорюють українські юристи. Модель контролю (або заборони) злочинності (*il modello del controllo o proibizione della criminalità*) спрямована на захист правопорядку в суспільстві за допомогою розкриття злочинів, арешту підозрюваних, судового розгляду й покарання винних. Водночас ця модель включає в протидію злочинності молоді все суспільство, державні та громадські установи, метою яких є досягнення конформності поведінки у сфері, захищеній нормами кримінального права. Кримінальна юстиція розглядається як бар'єр між деструктивними злочинними елементами та традиційною поведінкою членів суспільства;
- модель захисту жертви злочинів, з якими проводяться реабілітаційні та навчальні програми і яким в обов'язковому порядку виплачується компенсація. Таке ставлення до потерпілої особи, захист її прав та інтересів заслуговує на всіляку підтримку і в Україні.

Нині активно продовжується робота щодо реформування кримінально-правової системи Італії. У доктрині італійського кримінального закону загальноновизнаним є формальне визначення злочину, що вказує на дві його ознаки – протиправність і караність.

Інститут умовного засудження в Італії служить основній превентивній меті – виключити ймовірність здійснення негативного впливу на неповнолітнього засудженого під час реального відбування покарання у вигляді позбавлення волі на короткий строк. Позбавлення волі не може

застосовуватись у випадках, коли суддя, проаналізувавши всі обставини вчинення злочину, зазначені в ст.133 КК Італії, дійде висновку, що неповнолітня особа надалі утримуватиметься від суспільно небезпечної поведінки (ч.1 ст.164 КК Італії).

Проаналізувавши різноманітні гіпотези кримінологів, ми дійшли висновку, що більшість італійських учених підтримують переважно «трирівневу модель». На думку кримінолога Ф. Галанті, правоохоронні органи мають забезпечувати три види запобігання:

- виправне або корективне, направлене на усунення причин і умов, що сприяють злочинній поведінці неповнолітнього;
- каральне, що є загрозою потенційного покарання у разі вчинення злочину;
- механічне, яке полягає у розробці заходів, що перешкоджають досягненню протиправної мети (замки на дверях, ґрати на вікнах, сигналізація) [12].

Проблема соціального прогнозування має комплексне значення, тому що передбачає підведення наукової бази під усі сфери суспільної практики. Не може бути винятком і така специфічна сфера діяльності людей, як протидія злочинності молоді. Для виконання прогнозування необхідно якомога точніше передбачати зміни в стані, а також у динаміці, структурі та інших якісних і кількісних характеристиках злочинної поведінки на більш-менш тривалий період часу.

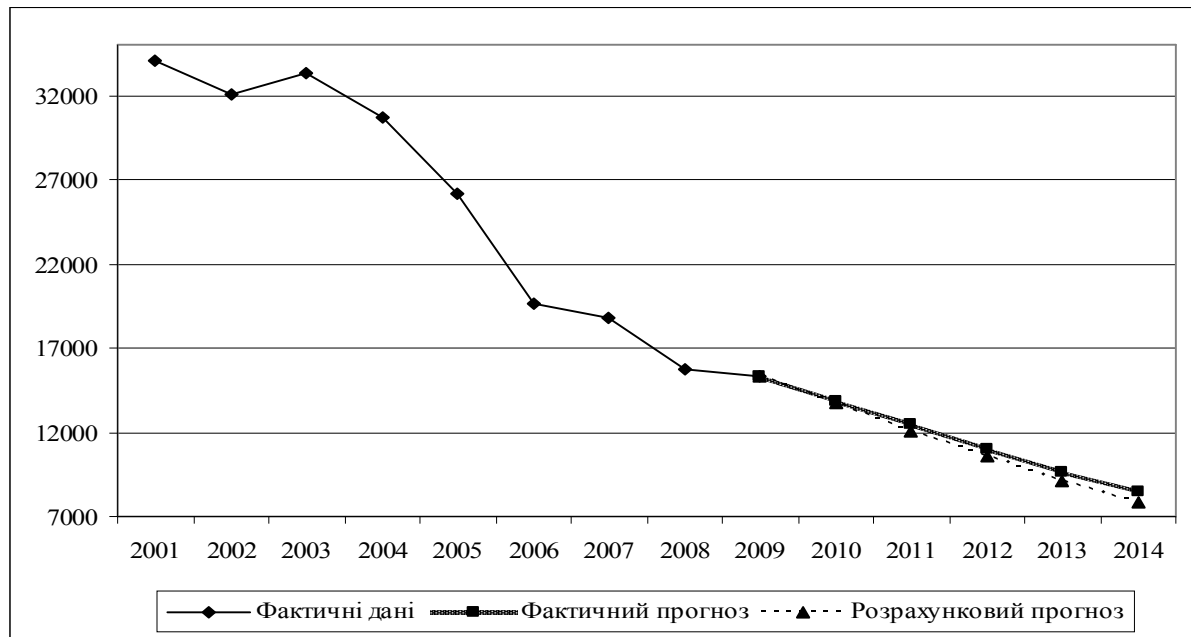
Невід'ємною складовою організації запобігання злочинності молоді є також її прогнозування. Для того, щоб правильно визначити цілі діяльності з вибору заходів та засобів запобігання злочинності молоді в майбутньому та розробити план (програму) їх реалізації, необхідно з певною мірою достовірності уявляти основні параметри злочинності в майбутньому та приймати з огляду на це відповідні управлінські рішення.

Останнім часом інтерес до прогнозування злочинності зростає, вчені відзначають необхідність проведення досліджень у цьому напрямі, зважаючи на те, що реалізація прогнозів злочинності, зокрема молоді, може вплинути на ефективність рішень, що приймаються при підготовці концепції розвитку кримінально-виконавчої системи, а також інших рішень, які стосуються планування заходів у сфері запобігання злочинності, нормативно-правових актів, що регламентують діяльність кримінально-виконавчої системи. Саме кримінологічне прогнозування дає інформацію, що допомагає накреслити сферу діяльності й вибрати доцільні засоби та методи, конкретизувати завдання й об'єкти профілактики, коло суб'єктів, які відповідають за їхнє виконання, матеріальні ресурси, що забезпечують досягнення мети запобігання.

Проте, на нашу думку, праві ті автори, які вважають, що кримінологічне прогнозування не зводиться лише до прогнозування злочинності, яким воно обмежується протягом тривалого часу, а має значно ширші рамки предмета дослідження, зумовлені його тісним зв'язком з предметом кримінологічної науки. Сьогодні все частіше висловлюється припущення, що кримінологічне прогнозування здійснюється і стосовно інших частин предмета кримінології, а також інших процесів, явищ, фактів, діянь, що мають кримінологічне значення. Зокрема, А.П. Закалюк пропонує вважати предметом кримінологічного прогнозування процес пізнання майбутнього стану явищ, фактів, діяльнісних процесів, що становлять предмет кримінології або мають кримінологічне значення, з метою забезпечення управління діяльністю у сфері їх функціонування й відносить до них: злочинність у всіх її проявах, станах та взаємодіях; детермінанти злочинності; її «фонові» та зумовлювальні чинники; особистість злочинців; діяльність щодо запобігання й протидії злочинності, управління цією діяльністю [13].

Крім визначення ефективності реабілітаційних та навчальних програм з метою визначення подальших напрямів динаміки кількості злочинів загальнокримінальної спрямованості, вчинених молоддю або за її участю в Україні, було спрогнозовано показник динаміки подальшого зростання або зниження злочинності молоді в Україні.

Використовуючи програму BP STAT, автором було побудовано й порівняно прогнози за фактичними та розрахунковими даними багатofакторної моделі. Нами опрацьовано дані динаміки за 2001-2011 рр.

З діаграми видно, що прогнози на основі фактичних даних та розраховані за даними багатофакторної моделі відрізняються. Прогноз, розрахований за реальними даними, продовжує наявну тенденцію до зменшення кількості злочинів такого характеру. Прогноз за розрахунковими даними багатофакторної моделі є більш оптимістичним, що свідчить про суттєвість впливу факторних ознак на формування динаміки результативного.

Але загалом тенденції обох прогнозів збігаються, що ще раз підтверджує адекватність розробленої багатофакторної моделі. Також на основі прогнозів можна зробити висновок, що в наступні п'ять років відбудеться зменшення злочинів загальнокримінальної спрямованості, вчинених молоддю в Україні.

Для аналізу динаміки показника кількості злочинів загальнокримінальної спрямованості, вчинених неповнолітніми або за їх участю в Україні, необхідно проаналізувати вплив факторів, що зумовлюють його динаміку. Для цього за допомогою комп'ютерної програми BP STAT проведемо кореляційно-регресійний аналіз, який дасть змогу визначити ступінь впливу основних факторів на результативний. У дослідженні використано такі показники:

- загальна кількість злочинів в Україні, тис.;
- кількість наркозлочинів в Україні;
- безробітне населення України (за методологією МОП), тис. чол.;
- зареєстровані безробітні в Україні, тис. чол.;
- економічно неактивне населення України, тис. чол.

Вибір вищезазначених факторів зумовлений тим, що відносно новим явищем стає погіршення економічного стану молоді. Це стосується виконання нею фізично важких, шкідливих і непривабливих робіт, постійної загрози безробіття, одержання мінімальної заробітної платні. Так, наприклад, середня заробітна платня молодих робітників становить нині лише 60% від середньо-українського рівня та є вдвічі нижчою від величини мінімального споживчого бюджету для юнаків і дівчат. Наслідком цього є падіння рівня життя молоді в цілому, що спонукає молодь вдаватися до підробітку. Тому вторинна (додаткова) зайнятість молоді стає для неї правилом. Але з огляду на те, що вторинна зайнятість здійснюється переважно в неформальній або тіньовій економіці, молодь стає там об'єктом зиску та посиленої експлуатації. Сьогодні в тіньовому секторі економіки працює 21% молодих людей у віці 15-28 років; у віці 20-28 років – 25,3%. Найбільш поширеним у всіх групах молоді великих міст є надання послуг приватним особам; цим займається сьогодні від 40 до 47% молоді.

Отже, можемо дійти висновку, що найбільша кількість схожості прогностично значущих сукупних ознак, які характеризують готовність особи до вчинення злочинів молоддю, є ступенем імовірності вчинення цього злочину. Найбільший відсоток імовірності може бути кримінологічною підставою індивідуальної профілактики щодо особи, у якої він виявлений.

При цьому залежно від конкретних індивідуальних ознак особистості, причин і умов, що утворюють протиправну поведінку, повинна визначатися тактика профілактики. Методика прогнозування індивідуальної злочинної поведінки з використанням прикладного моделювання на прикладі осіб у віці від 17 до 21 років показала, що в умовах практичного застосування вона проста у використанні. Крім того, вона може сприяти досягненню високих результатів у запобіганні молодіжної злочинності.

Як в Україні, так і в Італії, фахівці приділяють значну увагу прогнозуванню протиправної поведінки молоді. Наукова розробка методик прогнозування злочинності серед молоді є передумовою створення запобіжних програм. Саме якомога точний прогноз, на думку італійських кримінологів, повинен бути спрямований на зниження реального рівня злочинності, а також страху перед злочинністю в населення. При прогнозі злочинності молоді необхідно враховувати не тільки їх загальну чисельність, а й статеву-вікову структуру. Однак не можна створити надійну, науково обґрунтовану теорію прогнозування тільки на базі окремих статистичних даних, які не охоплюють всіх соціальних і соціально-психологічних детермінантів та наслідків відповідних процесів. Необхідно застосовувати весь комплекс даних, поєднувати при прогнозуванні злочинності експертну оцінку тенденцій з урахуванням співвідношення статистично реєстрованої та реальної картини в динаміці, наявності або імовірності стрибків у розвитку прогнозованих явищ.

Соціальні процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві, характеризуються багатьма тенденціями. Нововведення в галузі економіки, політики, культури, правового забезпечення, інших сферах змінили суспільне життя, і це зумовило суттєві зміни у соціальному просторі. У сучасному суспільстві в ході таких змін та перетворень у багатьох сферах суспільного життя стрімко зросла злочинність, набули поширення окремі види злочинної поведінки як дорослих, так і молоді. Тому виправлення протиправної поведінки шляхом застосування запобіжних заходів повинно стати одним з головних завдань українського суспільства і держави.

Аналізуючи зміст представлених стратегій, можна погодитись із твердженням, що запобігання – це динамічна концепція з декількома центрами, які мають враховувати всі елементи злочинного діяння й особу злочинця.

Отже, представникам наукового осередку вітчизняної кримінології доцільно проаналізувати і взяти до відома позитивний досвід запобіжних стратегій італійської системи з метою адаптації дійових методик до практики запобігання злочинності неповнолітніх в Україні. Сучасна італійська кримінально-правова політика центральне місце у діяльності із запобігання злочинності молоді відводить методиці превентивного втручання на початкових стадіях з метою відвернення ймовірності вчинення особою молодіжного віку злочину.

Зміцнення взаємозв'язків і взаємозалежності між різними країнами у різних галузях життя у ХХІ ст. сприяє інтенсифікації євроінтеграційних процесів, що паралельно здійснює координуючий вплив на формування правових систем Європейських держав. Щодо України, то на шляху до євроінтеграції, вивчення і впровадження зарубіжного досвіду для нашої держави є актуальним завданням сьогодення. Якщо зараз Україна готова імплементувати норми європейського кримінального та кримінально-процесуального законодавства, це означає, що прагнення України приєднатись до ЄС і до пов'язаних з цією подією перетворень в економічному і політичному житті країни безумовно свідчить про перспективу розважливих законотворчих звершень Української правової держави.

Аналіз італійського досвіду протидії злочинності молоді переконує в необхідності проведення адекватної каральної політики, що відповідає стану злочинності в країні. Враховуючи загальноєвропейську та світову практику протидії злочинності молоді, необхідно здійснювати гнучку й диференційовану політику, яка передбачає жорсткість кримінальної відповідальності за здійснення тяжких і особливо тяжких злочинів проти особи в поєднанні з гуманізацією покарання щодо осіб молодіжного віку, винних у вчиненні злочинів невеликої або середньої тяжкості. Виходячи з ідей соціальної держави та принципів гуманізму, необхідно скоротити обсяг кримінальної репресії щодо осіб молодіжного віку, які вперше вчинили злочин, який не є тяжким.

Використовуючи італійський досвід, видається необхідним організувати систему соціального патронажу стосовно неблагополучних сімей і дітей з “групи ризику”, розвивати систему ранньої профілактики злочинності молоді.

З метою забезпечення ефективної профілактики злочинності молоді необхідно передбачити виділення в державному бюджеті фінансових коштів, достатніх для здійснення превентивної діяльності (в Італії є стандарт фінансування профілактичної діяльності – 5 євро на людину на рік, які як цільові виділяються для визначення шляхів профілактики злочинності на застосування превентивних заходів та використання більш ефективних мір покарання).

Нами розроблено узагальнену модель прогнозування злочинності осіб молодіжного віку на основі досвіду Італії. Запропоновано методика, яка дасть змогу вдосконалити профілактичну діяльність із запобігання молодіжній злочинності. За допомогою програми BP STAT побудовано й порівняно прогнози за фактичними даними та за розрахунковими даними багатфакторної моделі. На основі власного прогнозу зроблено висновок, що в наступні п'ять років відбудеться зменшення кількості злочинів загальнокримінальної спрямованості, вчинених молоддю в Україні.

Методика прогнозування індивідуальної злочинної поведінки з використанням прикладного моделювання на прикладі осіб у віці від 16 до 21 років дала змогу з'ясувати, що в умовах практичного застосування вона є простою у використанні. Крім того, вона може сприяти досягненню високих результатів у запобіганні молодіжній злочинності.

Процеси глобалізації та інтернаціоналізації злочинності набувають подальшого розмаху у всьому світі, і злочинність неповнолітніх та молоді та боротьба з нею є однією з найгостріших проблем сучасності не тільки в Україні, але і у багатьох Європейських країнах. Вітчизняна кримінологія зобов'язана проаналізувати весь комплекс перерахованих вище італійських стратегій на предмет запозичення всього того, що може бути використане в практиці попередження злочинності неповнолітніх в Україні. Україна готова узяти на себе зобов'язання по впровадженню відповідних правових норм. Це означає, що прагнення України до вступу в Європейський Союз і пов'язані з цим перетворення в економічному та політичному житті нашої держави безумовно позитивно позначаться на подальшій долі України як незалежної демократичної держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Руководящие принципы в сфере предупреждения преступности и криминального правосудия, в контексте развития и нового международного экономического порядка, приняты на Седьмом Конгрессе ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями // Бюллетень Международных конгрессов и конференций. – М., 1997. – № 1, 2.
2. Документ ООН A/Conf.H4/TNF. 2, 11 May 1990. – 344 p.
3. Бородин С.В. Международное сотрудничество в борьбе с уголовной преступностью / С.В. Бородин, Е. Г. Ляхов – М.: Межд.отношения, 1983. – 174 с.
4. Бирюков П.Н. Международное право: [Учеб. пособ.] / Бирюков П.Н. – М.: Юрист, 1998. – 246 с.
5. Долгова А.И. Организованная преступность и направления борьбы с ней / Долгова А.И. – М.: Юридическая литература, 1997. – 208 с.
6. Карпец И.И. Международная преступность / Карпец И.И. – М., Юридична література, 1988. – 331 с.
7. Решетов Ю.А. Борьба с международными преступлениями / Решетов Ю.А. – М.: Межд. отношения, 1983. – 154 с.
8. Сайт Міністерства юстиції Італії: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.giustizia.it/statistiche/>
9. Bessone. Costituzione della Repubblica Italiana; artt. 30 e 31. Commentario della Costituzione / a cura di Branca, Rapporti etico-sociali. – Bologna: Zanichelli, 1976.
10. Antolisei F. Manuale di diritto penale. Parte generale. 11 edizione / Antolisei F. – Milano, 1989. – 224 p.
11. Brunello G. Ragazzi senza tutela / Brunello G. – Venezia: Marsilio, 1995. – 210 p.
12. Galanti F. Responsabilita penale/ Galanti F. – Torino, 1968. – Vol. XV. – P. 709.
13. Закалюк А.П. Прогнозирование и предупреждение индивидуального преступного поведения / Закалюк А.П. – М.: Юридическая литература, 1986. – 192 с.